

Metoderapport Skup 2019

SØGNENVARSELET

- om arbeidsforholdene og ledelseskulturen i Utdanningsetaten i Oslo kommune

Av Karin L. Fladberg

«Det varsles om Søgns trakasserende lederstil, som over lengre tid har vært særdeles kritikkverdig. Søgns lederskap fører til at avdelingsdirektører, områdedirektører og øvrige medarbeidere i Utdanningsadministrasjonen må forholde seg til et arbeidsmiljø som bærer preg av frykt.»

Varsel mot direktør Astrid Søgns 2014

«Mange ansatte opplever stor grad av kontroll, i betydningen av å bli kontrollert». «Det oppleves å være lite rom for å diskutere nye eller andre måter å løse oppgaver på og lite rom for å gjøre feil. En del ansatte gir også uttrykk for redsel for å gjøre feil.»

PWC-rapport 2018

Innsender:

Journalist Karin Lillian Fladberg

Telefon: 22998000

karin.fladberg@dagsavisen.no

Redaksjon:

Dagsavisen

Postboks 1183 Sentrum

0107 Oslo

Faksimiler fra noen av de vesentligste sakene:

12. juni: Dagsavisen avslørte de interne forholdene rundt arbeidsmiljø og lederstil under skoledirektør Astrid Søgne i Norges største kommunale etat.

14. juni: Skolebyråd Inga Marte Thorkildsen setter i gang gransking på bakgrunn av Dagsavisens avsløring.

27. og 29. september: Dette fører til en enorm skittentøyvask mellom politisk ledelse og byråkratiet i Oslo kommune på en måte man knapt har sett maken til tidligere.

15. november: Direktør Astrid Søgne må gå fra sin stilling som sjef for Osloskolen mot sin vilje.

8. januar 2019: PWCs uavhengige granskningsrapport bekrefter Dagsavisens avsløringer om arbeidsforholdene i utdanningsadministrasjonen i Oslo kommune.

INNHOOLD:

Sammendrag	4
1. INNLEDNING	5
2. SLIK BLE ARBEIDET UTVIKLET OG ORGANISERT	7
3. KILDEARBEIDET	9
Kildenes tillit	9
Kildekritikk	10
Kildenes frykt	12
4. MOTSTAND OG PROBLEMER	13
5. SKITTENTØYVASK OG PWC-RAPPORT	16
6. VESENTLIGHET	18
7. AVSLUTNING	19
Vedlegg	20

SAMMENDRAG:

- Dagsavisen har for første gang avslørt de kritikkverdige forholdene rundt arbeidsmiljø og lederstil i Norges største kommunale etat under direktør Astrid Søgns ledelse.
- Vi viste hvordan noen av Søgns nærmeste direktørkolleger opplevde at trakassering, maktmisbruk og krenkende atferd fra toppsjefens side førte til at en kultur for mistenksomhet, mistillit og engstelse utviklet seg.
- Vi avdekket hvordan de kritikkverdige forholdene på toppen av hierarkiet førte til at ansatte også nedover i organisasjonen opplevde fryktkultur, redsel for å gjøre feil og bli utsatt for represalier.
- Dagsavisen avslørte at flere kilder både i og utenfor etaten, uavhengige av hverandre, mente de kritikkverdige forholdene som ble beskrevet i varselet mot Søgns fra 2014, fortsatt stod ved lag i 2018.
- Etter Dagsavisens avsløringer besluttet skolebyråd Inga Marte Thorkildsen 13. juni 2018 at eksterne krefter (PWC) skulle kartlegge og vurdere arbeidsforholdene og arbeidsmiljøet for de nær 300 ansatte i utdanningsadministrasjonen (UDA).
- Vi avdekket at daværende skolebyråd og nåværende arbeidsminister, Anniken Hauglie (H), ble informert om det alvorlige varselet mot sin egen etatssjef. Hun ba aldri om å få lese varselet eller bli orientert om videre behandling og oppfølging.
- Vi viste at sentrale kommunetopper som satt i det kommunale varslingsrådet i 2014, ikke sørget for å gi det alvorlige varselet den grundige behandlingen innholdet skulle tilsi. Forholdene ble holdt skjult frem til Dagsavisens avsløring.
- Dagsavisen avslørte at Astrid Søgns før det lokale lønnsoppgjøret høsten 2018 personlig ga 27 UDA-ansatte ekstra lønnstrinn. Dette skjedde rett i forkant av PWCs arbeidsmiljøkartlegging. I 2014-varselet omtales Søgns lønnspåslag som «et middel for å belønne lojalitet og som et maktmiddel» mellom lokale lønnsforhandlinger.
- Dagsavisen viste hvordan etatssjefens lønnspraksis kunne oppfattes som «smøring» for å blidgjøre egne ansatte og sees som et forsøk på å stikke kjepper i hjulene for kartleggingen skolebyråden hadde beordret mot Søgns vilje.
- Dagsavisen avslørte at en av Søgns nære medarbeidere truet med å varsle mot daværende skolebyråd Tone Tellevik Dahl høsten 2017.
- Vi avdekket tvil om hvorvidt innholdet i varselet mot Thorkildsen var reelt, eller om det var et mottrekk fra Astrid Søgns lojale støttespillere i ledergruppa.
- Dagsavisen avdekket at det ikke var hold i påstandene om at byråd Inga Marte Thorkildsen hadde brutt innkjøpsreglene i saken om Forandringsfabrikken.
- 14. november 2018 gikk Astrid Søgns av fra sin stilling som sjef for Osloskolen og 7. januar 2019 kom PWC-rapporten som bekrefter Dagsavisens avsløringer.

1. INNLEDNING

Dagsavisens redaksjon 24. mai 2018: To personer møter opp i Dagsavisens resepsjon. De vegrer seg mot å fortelle resepsjonisten hva saken handler om, og ber om å få snakke med en journalist eller redaktør. I det vi hilser gir de uttrykk for at de er redde for at noen har sett dem gå inn i avishuset. Ingen må få vite at de har vært i kontakt med Dagsavisen. Vel oppe i redaksjonen vil de gjerne at vi skal snakke bak en lukket dør. De er redde for represalier og hevn dersom feil personer får vite at de har gått til pressen. Likevel er de to fast bestemt på beslutningen de har tatt: «Nå må dette fram», sier de. «Vi kan ikke lenger sitte stille og se på hvordan Astrid behandler folk.»

De to som kom til avisa denne dagen hadde i en årrekke vært blant etatssjef Astrid Søgns nære og mest betrodde direktører i toppledergruppa i Utdanningsetaten. Nå ville de fortelle om interne forhold i etaten som aldri tidligere hadde vært omtalt offentlig.

Det var ikke tilfeldig at de to varslerne kom til nettopp Dagsavisens redaksjon. Som reporter med ansvar for dette fagfeltet har jeg de siste årene skrevet en rekke saker som leder i retning av at forholdene i Osloskolen ikke har vært så rosenrøde som etatsledelsen har likt å gi inntrykk av. I 2017 gjaldt dette en rekke saker om vold og trusler mot lærere og manglende håndtering og rapportering av forholdene fra etatsledelsens side.

Våren 2018 var Osloskolen under kryssild. I kjølvannet av Simon Malkenes' opptreden på Dagsnytt 18 mandag 5. mars, der han beskrev en kaotisk og vanskelig skoletime under en debatt om fritt skolevalg, ble læreren beskyldt av etaten for å ha krenket elevene sine. I tiden som fulgte raste debatten om knebling og manglende ytringskultur i Osloskolen under Astrid Søgns ledelse. Den 22. mai, dagen for høring om ytringskultur i Rådhuset, skrev Dagsavisen på lederplass: «Søgnen må gå». Varslerne som to dager senere dukket opp i avisas redaksjon, sa eksplisitt at det var denne lederen sammen med vår dekning av Osloskolen over tid, som gjorde det naturlig for dem å oppsøke nettopp Dagsavisen.

«Dette er utrolig skummelt, men vi stoler på dere nå», sa de. Begge varslerne ga uttrykk for at mye stod på spill. Astrid Søgnen var nærmest blitt et ikon etter nesten 18 år som sjef for Osloskolen, påpekte en av dem.

Sammen med flere andre direktører i toppledergruppa hadde de to i februar 2014 forfattet et fire sider langt og svært alvorlig varsel mot Astrid Søgnen som ble sendt inn elektronisk til kommunens anonyme varslingsmottak. Varselet starter slik: «Det varsles om Søgns trakasserende lederstil, som over lengre tid har vært særdeles kritikkverdig. Søgns lederskap fører til at avdelingsdirektører, områdedirektører og øvrige medarbeidere i utdanningsadministrasjonen må forholde seg til et arbeidsmiljø som bærer preg av frykt.» Varselet beskriver i detalj lederskap gjennom uforutsigbart maktmisbruk, frykt og kontroll. Det varsles om brudd på Arbeidsmiljølovens krav til det psykososiale arbeidsmiljøet, samt det etiske regelverket og de verdier som gjelder for ansatte og ledere i Oslo kommune.

Dagsavisens arbeid avdekket at varslingssaken mot Astrid Søgner ble avsluttet knappe to måneder etter at varselet ble mottatt. Jeg fant også at kun fem av hennes 17 direktører i toppledergruppa ble innkalt til intervju i byrådsavdelingen. Ifølge våre kilder var det ikke tilfeldig utvalgte.

Mannen som skulle lede arbeidet med undersøkelsene av det alvorlige varselet, kommunaldirektør Nils Holm ved byrådsleder Stian Berger Røslands (H) kontor, var ikke til stede under intervjuene. Det var heller ikke kommunaldirektør for finans, Arild Sundberg, som var den andre av varslingsrådets tre medlemmer og som satt med det øverste personalansvaret i kommunen. Noen bredere kartlegging eller gransking av varselet ble aldri igangsatt. Det som ble gjort, skjedde først etter at varslerne purret sitt eget varsel og truet med å gå til pressen. Varslerne selv var i sjokk, fortalte de.

Inne på et kontor i Dagsavisens lokaler fortalte varslerne om skuffelsen de følte da ingenting skjedde. De beskrev det som ubegripelig hvordan et så omfattende og alvorlig varsel kunne bli tatt så lett på. De konkluderte med at man ønsket å beskytte en direktør som leverte skolerresultater blant de beste i landet og hadde gjort Osloskolen til et utstillingsvindu for Høyre. Ingen var tjent med at hun ble revet ned fra pidestallen, mente de to.

Varslerne forklarte at de aldri hadde greid å akseptere varselets skjebne. Om årsaken til at de valgte å gå til pressen fire år etter at det ble lagt i skuffen, viste de til striden rundt Malkenes-saken, debatten om ytringskultur og måten Astrid Søgner uttalte seg på i media.

At Søgner i sine uttalelser vred saken i offentligheten til å handle om lærerens krenking av elever og ikke om konsekvensene av fritt skolevalg som Malkenes ville løfte frem, var et eksempel på at de kritikkverdige forholdene med maktmisbruk som de hadde varslet om fire år tidligere, levde i beste velgående, mente de.

At det fortsatt eksisterte alvorlige og kritikkverdige forhold knyttet til arbeidsmiljøet i etatens administrasjon høsten 2018, ble senere bekreftet i PWCs uavhengige kartlegging som ble lagt fram 7. januar 2019. Dette kommer jeg tilbake til i et eget kapittel.

Dagsavisens redaksjon 14. november 2018: Noen minutter før klokka ti på formiddagen blir det endelig bekreftet – en epoke i norsk skolehistorie er over. En av Norges mektigste toppbyråkrater gjennom tidene, Astrid Søgner, må gå fra stillingen som direktør for Utdanningsetaten i Oslo kommune mot sin vilje. Dagsavisen er først ute med nyheten.

I 18 år hadde hun vært øverste sjef for Norges største kommunale etat med 15.000 skoleansatte og 90.000 elever. Under hennes ledelse er hovedstadsskolen blitt betegnet som en skole i verdensklasse, med en unik evne til å utligne sosiale forskjeller ved å løfte elever uavhengig av sosioøkonomisk bakgrunn. Hennes posisjon har vært ubestridt selv om målstyring og testregime under direktøren har vært sterkt kritisert.

Som mangeårig reporter for Dagsavisen med skole- og utdanning som mitt hovedarbeidsområde, hadde både lærere, rektorer og tillitsvalgte fortalt meg om «jerngrep» i styringen av Osloskolen og hvordan hensynet til skolens omdømme var avgjørende for de beslutninger og valg som ble tatt. Men hva som skjedde internt i etaten visste offentligheten i realiteten lite eller ingenting om.

I denne metoderapporten vil jeg fortelle hvordan vi kom til bunns i disse forholdene, hvordan arbeidet startet og skred fram, hvordan jeg jobbet, hvilke metoder som ble brukt og hvilke problemer jeg støtte på. Et eget kapittel tar også for seg kilder og kildehåndtering.

2. SLIK BLE ARBEIDET UTVIKLET OG ORGANISERT

Varselbrevet mot Astrid Søgne var svært omfattende og detaljrikt. Derfor måtte vi tidlig gjøre en rekke etiske vurderinger. Jeg og sjefredaktøren gikk sammen gjennom hele varselet, og ble raskt enige om at det ikke kunne trykkes i sin helhet, gitt at det var altfor detaljrikt og involverte en rekke forskjellige personer, som alle ville hatt krav på samtidig imøtegåelse eller tilsvarsrett. Selv om personer ikke var navngitt, med unntak av Søgne selv, ville de som kjente etaten fra innsiden lett kunne plassere så vel varslerne som kolleger.

Ved ikke å publisere hele varselet ble arbeidsprosessen forenklet og vi bestemte oss for noen hovedlinjer i det videre arbeidet. Blant annet konkluderte vi med at vi måtte være varsomme med konkrete detaljer og påstander som ikke kunne dokumenteres av oss uten åpne kilder eller flere uavhengige anonyme kilder med førstehånds kjennskap til problemkomplekset. Alle personer eller parter i varselet som ble vurdert omtalt, måtte kontaktes for samtidig imøtegåelse. I denne prosessen silte vi bort en rekke detaljer fra gamle møter og lignende, som av leserne ville kunne blitt opplevd som et forvirrende sidespor fra sakskompleksets hovedtema.

Det viktigste i den videre jobben ble å håndtere det sensitive kildematerialet og kildenes behov for beskyttelse samtidig som vi journalistisk skulle dokumentere at varselet faktisk fantes. Vi måtte deretter gi leserne fullt innsyn i behandlingen av varselet og eventuelle konsekvenser det hadde fått internt i Utdanningsetaten og politisk. Til sist var det vesentlig at også varselets alvorlighetsgrad måtte dokumenteres på trykk gjennom gjengivelse av fakta som hadde vært kontrollsjekket og gjennomgått grundig av oss. Vi var blant annet nøye på at alle parter og personer som ble omtalt i Dagsavisen måtte gis en mulighet til å forsvare seg mot beskyldningene fra varselets anonyme skribenter. Utvalget av hvilke formuleringer, ord og beskrivelser som skulle brukes eller utelates, ble grundig diskutert i redaksjonen. Det var viktig å formidle kjernen i varselets innhold, men samtidig unngå for mange detaljer. Til slutt satt vi igjen med et bredt, men likevel oversiktlig sakskompleks som åpenbart hadde offentlighetens interesse.

I sum hadde jeg flere timers samtale med de to varslerne spredt over flere dager. Jeg fortalte dem at jeg trengte alle detaljer de kunne gi meg, også om ting som ikke stod i varselet og hverken kunne eller skulle trykkes. Jeg spurte også om navn på andre jeg kunne kontakte. Det hendte flere ganger at jeg konfererte med dem når jeg i mitt gravearbeid fant nye opplysninger de så langt ikke hadde fortalt om, blant annet for å forstå hvordan ting hang sammen, når hendelser fant sted osv. Hensikten var for min egen del å «utvide» bildet fra

det som stod beskrevet i varselet. Et eksempel på dette var da varslerne fortalte om hva som hendte under et budsjettseminar i Paris 6.-8. april 2014, i sak to som ble publisert på papir onsdag 13. juni 2018.

Jeg hadde fått de to varslernes muntlige beskrivelser, men spurte om det fantes noen form for referat eller logg fra turen. Noe offisielt møtereferat ble aldri skrevet.

Etter flere telefoner og forespørslers fikk jeg til slutt tilsendt en privat, skriftlig møtelogg, skrevet av en av de andre direktørene som var i Paris. Personen fryktet represalier og tok ikke sjansen på å la seg intervju av meg. Loggen ga meg likevel viktig informasjon som både bekreftet mye av det varslerne hadde fortalt og ga meg nye detaljer om andre møtedeltageres atferd og uttalelser som jeg kunne konfrontere disse med. I telefonintervju både med kommunaldirektør Bente T. Fagerli og HR-direktør Anne Tveitan Ferignac ble hovedinnholdet i den detaljerte loggen bekreftet. Ingenting ble benektet. Imidlertid var det ting de to sa de ikke kunne huske.

Da ny sak ble publisert 13. juni, var det mange detaljer fra loggen som ble utelatt. Blant annet hva flere andre direktører sa og gjorde. Dette fordi det både ville avspore sakens kjerne for leseren som ville drukne i detaljer, dernest fordi det ville utløse samtidig imøtegåelse for flere personer. Et moment var også at jeg ikke ønsket å avdekke all informasjon jeg satt med så tidlig i saken. Grunnen var blant annet at jeg tidlig ante sakens slagkraft og omfang, og dermed også måtte ta høyde for at mine avsløringer ville bli benektet og problematisert.

Likevel var dette et viktig eksempel på det som har vært gjeldende for disse sakene; nemlig at vi satt med betydelig mye mer informasjon og detaljkunnskap enn det som kom på trykk. Det har vært avgjørende for vissheten om at det vi publiserte var riktig.

Dagsavisen fikk også tilgang til en annen skriftlig kilde som bekreftet viktige faktaopplysninger til samme sak. Hvilken informasjon det er snakk om sies ikke eksplisitt i saken. Årsaken er at kun et fåtall personer hadde mottatt denne informasjonen. Kretsen av hvem som kunne ha lekket til pressen ville dermed snevres inn, noe de to opprinnelige varslerne var svært bekymret for. Dette viste nok en gang hvor stor redselen var for å bli avslørt. Så hvilke mulige sanksjoner var det som skapte så stor frykt? Min erfaring er at dette varierer fra person til person. Det handler både om en individuell frykt for represalier, og en kollektiv forståelse eller oppfatning av hvordan man må opptre for å unngå ubehag. Dette beskrives i varselet mot Søgne som at medarbeidere har lagt seg til en atferd som går ut på å tilfredsstille direktørens behov, for på den måten å unngå «å bli angrepet eller pålagt korrigeringer». Det blir hevdet at det er i forskjellige møtefora at de fleste trakasseriene og krenkelsene skjer.

En god del av informasjonen jeg fikk knyttet til sakene om etaten våren og høsten 2018, var det også mulig for meg å faktasjekke hos andre svært godt informerte skolekilder jeg har opparbeidet meg et tillitsforhold til etter mange år som skolejournalist. De befinner seg sentralt plassert og har nær kjennskap til forhold både i administrativ og politisk toppledelse i Oslo kommune.

Mange opplysninger lot seg også verifisere av åpne kilder når jeg først satt med informasjonen. Et eksempel er hvordan varselet mot Astrid Søgner ble fulgt opp i 2014. Da jeg ringte kommunaldirektør Bente T. Fagerli for å få en uttalelse til den første varslingssaken vi publiserte på papir tirsdag 12. juni, visste jeg allerede de fleste detaljene om hvordan Søgners nærmeste overordnede hadde fulgt opp varselet fire år tilbake. I slike tilfeller er det lettere å få bekreftet informasjonen enn om man hadde stilt med blanke ark. Så lenge informasjonen stemmer skal det ganske mye til før en kilde velger å benekte fakta, heller enn å bekrefte det journalisten allerede vet.

Noe av det mest tidkrevende ved hele saken var den enorme mengden av telefon-, sms- og e-postkorrespondanse som handlet om at jeg hadde fått nok en liten puslespillbrikke som jeg ønsket å sjekke med en annen uavhengig kilde. I en sak som omhandlet Norges mektigste byråkrat, var det åpenbart at saken ville bli saumfart på jakt etter feil og mangler. Anonyme kilder som ikke kan eller vil stå fram, maner til alt annet enn slurv. Jeg visste at det var avgjørende for sakenes troverdighet at jeg gjorde en så grundig jobb at vi ikke ble tatt på faktafeil. Dette var også en viktig årsak til at det gikk nesten tre uker fra vi mottok tipset til publisering av første sak. I denne perioden ble det mye sent kvelds- og helgearbeid.

3. KILDEARBEIDET

KILDENES TILLIT:

Som journalist er det avgjørende å ha kildenes tillit. Uten det blir det journalistiske arbeidet betydelig vanskeligere i de fleste sammenhenger. Men min erfaring er likevel at noen saker krever langt mer av meg som journalist enn andre, også på det menneskelige plan. Svært mange av kildene jeg har vært i kontakt med underveis i arbeidet med å avdekke kritikkverdige forhold i Utdanningsetaten og ute i osloskolen det siste halvannet året, har tatt kontakt i all fortrolighet - ofte som en «siste utvei». Eller fordi de vil bidra til å få sannheten på bordet, og har opplevd at det er et mål jeg og avisa deler med dem. Mange har formidlet stor fortvilelse, flere har tatt til tårene. Det gjelder også i sakene om arbeidsforholdene og ledelseskulturen i Utdanningsetaten i Oslo kommune. Enten kildene har vært der for en bakgrunnsamtale, eller de har stilt opp åpent eller anonymt i sakene, har jeg opplevd at det har vært avgjørende å få deres tillit innenfor rammene av et profesjonelt forhold mellom kilde og journalist. Så hvordan har jeg jobbet og tenkt?

- Jeg har latt dem forstå at det å få fram urettferdighet, maktspill og maktmisbruk virkelig betyr noe for meg, også personlig. En måte å gjøre det på har vært å være tilgjengelig når de har vært klare til å snakke. Når jeg «ofrer» en lørdagskveld for en kildesamtale er det et ganske tydelig signal om at jeg er villig til å lytte til deres historie eller opplysninger. Mange kilder har vært helt avhengig av å kunne snakke med meg når de selv ikke er på jobb. Derfor har det også bidratt til framdrift i saken for meg. Neste dag kunne opplysningene jeg hadde fått sjekkes nærmere.

- Jeg mener det har vært viktig å anerkjenne kildenes frykt for å overlate kontrollen til meg – legge sakens videre skjebne i mine hender så og si. Ingen liker følelsen av å miste kontrollen, særlig ikke i en sak vi opplever som emosjonelt vanskelig eller der mye står på spill for oss på en eller annen måte. Trygghet i prosessen har vært et stikkord. Jeg forteller kildene hvordan jeg jobber og hva jeg videre vil gjøre med det de har fortalt, og holder dem informert underveis.
- Selv om kilder i utgangspunktet kun har krav på å sjekke eller godkjenne sine egne sitater, har jeg ofte latt dem få lese hele saken i forkant av publisering fra A til Å. Min erfaring er ikke at det fører til at de trekker seg eller vil styre og fjerne innhold i teksten, snarere tvert om. Ved at de får se betydningen av sitt eget bidrag satt inn i en større sammenheng, er det lettere å stå for det man har sagt og håndtere følelsen av å ha vært «illojal» ved å gå til pressen.
- Det har vært viktig at kildene kan stole på meg – i vid forstand. Jeg har ofte sagt at; «ingenting kommer på trykk før vi er enige om hva som skal stå der.» Det er ikke det samme som å være kildestyrt. Kilden har ofte gode poenger i sine betraktninger. Jeg holder på mitt når jeg faglig sett mener det er rett. Diskusjonen i forkant bidrar uansett til at kilden ikke føler seg overkjørt. I møte med ledere eller politikere som skal stilles til ansvar for beslutninger eller uttalelser, er det selvsagt en noe annen tilnærming.

KILDEKRITIKK:

Det var et sterkt ønske fra vår side at varslerne skulle stå åpent fram med sin historie. Det vil alltid styrke sakens troverdighet. Det er likevel en viktig og nødvendig journalistisk arbeidsmetode å kunne bruke anonyme kilder som av ulike grunner ikke vil eller kan stå fram i full offentlighet. I dette tilfellet gjorde varslerne det helt klart at de ikke under noen omstendighet ville stå frem. Årsaken var den samme som opprinnelig hadde gjort at ingen av de fem som stod bak utformingen av 2014-varselet så det som noen mulighet å stå offentlig frem for fire år siden: Frykten for å bli utsatt for reprimander, refs eller i verste fall få ødelagt hele sin karriere, var overhengende.

Begge våre to anonyme kilder forklarte at de vurderte å stå fram, og også ble rådet til dette av sin advokat. Men etter mange runder konkluderte de med at risikoen var for høy. Det finnes mange eksempler på at åpen varsling har fått store negative konsekvenser for den som sa ifra. Politioverbetjent Robin Schaefer som varslet i den såkalte Monika-saken i Bergen i 2014, er et slikt eksempel.

Den ene av våre varslere forteller meg også om frykt for å bli satt i en offentlig gapestokk og for alltid være knyttet til varselet mot Astrid Søgne.

Desto viktigere var det at vi kunne begrunne bruk av anonyme kilder i en så alvorlig sak:

- Saken hadde stor samfunnsmessig betydning/interesse.

- Deler av informasjonen var ikke mulig å få fram uten løfte om anonymitet.
- De to varslerne som kom til Dagsavisen var førstehåndskilder som selv hadde kjent Astrid Søgne's lederskap på kroppen og ikke minst hadde observert på nært hold hvordan hun behandlet andre medarbeidere.
- Informasjon jeg fikk fra andre muntlige eller skriftlige kilder styrket varslernes troverdighet, og bekreftet i mange tilfeller deres opplysninger.

Et eksempel på det sistnevnte var en anonym kilde i utdanningsadministrasjonen som første gang tok kontakt med meg via en fiktiv e-postadresse 22. mai 2018, samme dag som Dagsavisen på lederplass skrev at «Søgne må gå», og altså to dager før 2014-varslerne møtte opp i redaksjonen. Denne kilden utviklet seg etter hvert til å bli en, for meg, både åpen og svært god kilde med mye detaljkunnskap. Når vedkommende trekkes fram her, er det fordi personen er et eksempel på hvordan uavhengige kilder tegnet et ganske likt bilde av arbeidsforholdene i utdanningsadministrasjonen. Vedkommende, og dennes kollega som jeg også snakket med, bekreftet direktørens fortelling.

At personer som har tatt kontakt også i flere tilfeller ikke har villet avsløre sin identitet umiddelbart overfor meg, har gjort det nødvendig å være svært kildekritisk. Som et utgangspunkt har jeg alltid krevd at jeg må vite hvem de er. Jeg har aldri brukt fakta eller uttalelser i saker fra kilder som jeg selv ikke vet hvem er. Har de nektet å oppgi egen identitet, har jeg rett og slett tatt den informasjonen de har gitt som et anonymt tips som må sjekkes ut ved hjelp av andre kilder. Det har jeg også vært tydelig på overfor dem.

Men også når jeg har kjent kildens identitet og stilling har det vært viktig for meg å stille spørsmål ved hvorfor de har tatt kontakt. Jeg har blant annet måtte vurdere om bakgrunnen kan være et ønske om å «plante» informasjon og få saker på trykk som de selv eller andre har personlig interesse av. Hevnmotiv mot en ambisiøs og målrettet etatssjef med sterk styringsvilje, er en variant jeg har vurdert. En nøkkel i dette arbeidet har vært ikke å bruke noe av den informasjonen jeg har fått ukritisk, men tvert imot sjekke det opp mot det jeg har fått vite fra andre skriftlige og muntlige kilder.

Det har også vært viktig å ta høyde for at innholdet i det vedkommende har formidlet, ikke var representativt for hvordan flere opplevde situasjonen. Samtidig kunne jeg heller ikke se bort fra muligheten for at kilder som kontaktet meg «satt på den andre siden av bordet» og i realiteten var støttespillere for den etatsledelsen som jeg ønsket å gå nærmere etter i sømmene.

Det siste hadde jeg grunn til å tro at var tilfelle da jeg etter flere avslørende artikler i fjor høst ble oppringt av en anonym person. På tross av klare forsikringer om fullt kildevern, flere telefonsamtaler og gjentatte oppfordringer fra min side om å oppgi egen identitet, fastholdt vedkommende det motsatte. Dette vekket i utgangspunktet min skepsis. De fleste forstår hvorfor jeg som journalist må vite hvem jeg snakker med når de får det forklart.

Vedkommende mente hele PWC-undersøkelsen var latterlig og useriøs da lenken til spørsmål ansatte skulle besvare i forbindelse med en verdikartlegging tidlig i prosessen, ikke krevde passord for å kunne sendes inn. Det var altså mulig å svare flere ganger og utgi seg for å være

«direktør Donald Duck». Dette ble faktisk også gjort. Hendelsen blir omtalt i PWCs rapport under kapitlet «PWCs erfaringer underveis i prosessen». De skriver: «Det at enkelte valgte å legge inn fiktive svar og/eller sende en slik lenke utenfor huset, blant annet til media, var både uventet og uheldig og vanskeliggjorde gjennomføringen av kartleggingen.»

Kilden som ringte meg ville ikke sende meg selve lenken, men leste isteden opp alle tall og bokstaver i den slik at jeg selv kunne komme inn i spørreundersøkelsen. Jeg antok ganske umiddelbar at dette skyldtes vedkommendes behov for å få meg til å skrive en sak som kunne stikke kjepper i hjulene for undersøkelsen som var initiert av byråd Thorkildsen. Et dokument jeg ba om og fikk innsyn i i fjor høst ga meg grunn til å tro nettopp det.

Av epostkorrespondanse mellom blant andre assisterende direktør Patrick Stark og kommunaldirektør Bente T. Fagerli datert 14. juni 2018 (*samme dag som Thorkildsen uttalte i Dagsavisen at hun ville igangsette en større kartlegging*), kommer det fram at etaten ikke ville ha en ekstern kartlegging av arbeidsmiljøet i hele UDA. Stark tok isteden til orde for at etaten selv skulle tildele oppdraget til den de mente var best egnet. I tillegg skulle undersøkelsene av arbeidsmiljøet kun skje på direktørnivå.

For meg som journalist bekreftet henvendelsen nok en gang hvor betent situasjonen var og hvor langt man var villig til å gå for å fremme sin egen sak eller sitt eget ståsted i den etter hvert svært betente konflikten mellom etaten og politisk ledelse.

En nøkkel i dette arbeidet har vært å få all informasjon bekreftet fra flere kilder, skriftlig eller muntlig. Kravet om etterrettelighet var avgjørende. Den minste faktafeil ville kunne undergrave hele sakens troverdighet, og ikke minst gi etaten mulighet til å trekke selve avsløringen i tvil gjennom utspill i media.

I tillegg stod sakens videre framdrift på spill. Jeg var avhengig av høy troverdighet dersom kilder skulle stole på meg ved å snakke eller gi informasjon.

KILDENES FRYKT:

Flere kilder har gitt uttrykk for stor frykt for konsekvensene ved å snakke åpent. Hvor sterk denne frykten er blitt opplevd er viktig for å forstå hvorfor knapt noen i Osloskolen vil stå frem, det være seg på skolenivå eller i etaten. Min erfaring er at dette både gjelder mange av dagens ansatte og medarbeidere som har sluttet: Det å gå åpent ut med offentlig kritikk som rammer Osloskolen eller måten den styres på, har av mange vært oppfattet som bortimot selvutslettende både sosialt og karrieremessig.

Advokaten som i 2014 ga varslerne råd i forkant av selve varslingen, ville ikke blandes inn i saken. Han bekreftet møtet med varslerne og at han ga dem faglige råd knyttet til varslingen, men ønsket ikke å gi en kommentar til avisen. Ei heller anonymt. Også han uttrykte frykt, for at det kunne få følger dersom informasjon om at han har bidratt til en sak skulle tilflyte etaten.

Jeg har brukt enormt med tid på kildesamtaler. Og jeg vil, uten å nøle, si at jeg aldri i løpet av mine snart 25 år som journalist har opplevd maken til frykt knyttet til det å gi opplysninger, snakke med eller i det hele tatt ha noen form for kontakt med en journalist – selv under løfte om full anonymitet. Dette gjaldt ikke bare i saken om det alvorlige varselet mot Astrid Søggen og sakene som fulgte utover høsten 2018. Det har vært et mønster også i arbeid med avsløringer knyttet til vold og trusler mot lærere i Osloskolen i 2017. Erfaringen var den samme: Kilder som selv hadde opplevd krenkelser eller satt med informasjon som kunne belyse sakene jeg jobbet med, uttrykte til stadighet redsel for hva som kunne skje dersom deres kontakt med meg ble kjent for nærmeste sjef, områdedirektører eller etatsledelsen. Dette gjaldt kilder på alle nivåer i Osloskolen, enten de var under innflytelse av ledere i administrasjonen i utdanningsetaten (UDA), rektorer eller områdedirektører.

Det var heller ikke uvanlig at kilder jeg var i kontakt med fortalte at de ikke stolte på kolleger. Ikke bare ville de bruke sin private e-post for kontakt med meg, flere har også opprettet et fiktivt navn/epostkonto der heller ikke jeg kjente deres identitet fra starten av. Et eksempel på dette er eposten jeg mottok fra en ansatt i UDA den 22. mai, samme dag som Dagsavisen på lederplass skrev «Søggen må gå». Og samme dag som det ble arrangert åpen høring om ytringskulturen i Osloskolen.

Vedkommende skrev: «Jeg er nødt til å være anonym da jeg er redd for min helse. Jeg har sett kolleger slutte eller bli syke av dårlig behandling etter å ha sagt fra om kritikkverdige forhold. Mvh Fortvilt ansatt i UDE.» Og noen dager senere: «Jeg tør ikke per dags dato å møte deg eller gi fra meg telefonnummeret, kanskje etter hvert.»

Det ble viktig å holde kontakten for å opprette et tillitsforhold og trygge vedkommende som etter hvert skulle vise seg å bli en viktig kilde jeg senere har hatt flere samtaler med både per telefon og ansikt til ansikt. Vedkommende har høy troverdighet, sitter sentralt plassert og har kunnet gi meg både tips og viktig faktainformasjon knyttet til flere saker. Vi ringes alltid utenfor arbeidstid. Personlig møte har funnet sted i Dagsavisens redaksjon på rom der ingen andre kunne se oss.

4. MOTSTAND OG PROBLEMER

Erfaringer fra mitt tidligere arbeid med kritisk journalistikk knyttet til Osloskolen har lært meg å være forberedt på «mottrekk» for å punktere et journalistisk arbeid fra personer som ikke ønsker å bli konfrontert, sett i kortene eller avslørt.

Motstanden kan bestå i at aktuelle kilder er blitt varslet om hva jeg jobber med slik at de vegrer seg for å uttale seg når jeg tar kontakt. Eller enda verre, at noen har fått munncurv eller trekker seg fra intervjuer som allerede er gjort fordi de er blitt kontaktet av en overordnet og er redde for represalier. Det kan også handle om å legge ut nøye utvalgt informasjon på Osloskolens nettside eller de ansattes intranett for å «oppklare» et feilaktig bilde man mener er skapt i media. Jeg har også konkrete eksempler på at rektor på allmøte med skolens ansatte har beskrevet meg og andre utdanningsjournalister i konkurrerende

aviser som «uredelige folk med en egen agenda som går ut på å ødelegge for skolen». En annen variant er å komme i forkant av publisering med en alternativ historie, gjerne en positiv gladsak.

Det mest vanlige er likevel to ting: Kilder som plutselig gjør seg utilgjengelige på telefon og aldri ringer tilbake eller svarer på sms. Eller; krav om å få tilsendt alle spørsmål på epost for så å la være å svare på hvert enkelt spørsmål men kun sende en samlet uttalelse som ofte ikke gjør leseren særlig mye klokere. Det siste innebærer i tillegg at jeg som journalist er avskåret fra muligheten til å stille relevante og kritiske oppfølgingsspørsmål.

Flere av disse variantene har jeg også opplevd i arbeid med skolesakene våren og høsten 2018.

Det har for eksempel til dags dato vært umulig for oss å få Astrid Søggen i tale om varselet mot henne og innholdet i det. Også våre forsøk på å få et intervju med daværende ansvarlig skolebyråd og nåværende arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie (H) om hennes rolle, var fånyttet. Jeg kontaktet hennes departement første gang ved lunsjtider mandag 11. juni og hadde avtalt med pressevakten å sende en epost med flere skriftlige spørsmål. Jeg var svært nysgjerrig på mange ting. Kjente hun til varselet? Når, av hvem og på hvilken måte fikk hun i så fall informasjon om varselet? Hadde hun lest hele det omfattende varselet? Hvordan vurderte hun innholdet? Klokket 18.00 på kvelden kom Hauglies svar: «Det er verken riktig eller naturlig å kommentere tips og varsler eller navngi involverte personer, uavhengig av hvilke av byrådsavdelingene dette ble formidlet til.»

Onsdag 13. juni publiserte vi en sak på nett der professor Jan Fridthjof Bernt mente at både administrativ og politisk ledelse hadde forsømt seg. «Klart klanderverdig. Byråden oppfylte ikke sitt lederansvar», mente Bernt. Mens kommunaldirektør Bente T. Fagerli ikke ville kommentere kritikken, svarte Hauglie: «Jeg har i mine år som byråd i to avdelinger blitt informert om flere varsler, innholdet i dem, hvordan de følges opp, hvilke tiltak som eventuelt settes inn og når saken er avsluttet. Ytterligere detaljer er det ikke naturlig for meg å kommentere.» Det var tydelig at hun som den gang satt med det politiske ansvaret, ønsket å holde saken på mer enn en armlengdes avstand.

Professor på BI, Stig Berge Matthiesen, er en av Norges fremste eksperter på varsling og satt i det regjeringsoppnevnte utvalget som i fjor vår la fram NOU 2018:6 om styrking av varsling i norsk arbeidsliv. Han mente håndteringen av 2014-varselet var svært kritikkverdig og rammet Oslo kommune hardt. «Dette bør granskes», slo han fast. Det besluttet sittende byrå Inga Marte Thorkildsen (SV) senere at ikke skulle skje. I praksis betyr det at varselet for godt ble lagt i en skuff.

Et annet eksempel på hvordan jeg møtte motstand gjelder arbeidet med en avsløring av at Søggen like før det lokale lønnsoppgjøret startet i Oslo kommune høsten 2018, besluttet å gi 27 medarbeidere tilsammen 52 lønnsstrinn ekstra. Dette kom ikke bare rett før forhandlingsstart, som er ganske uvanlig, det skjedde kort tid før oppstart av den omstridte PWC-undersøkelsen som skulle kartlegge arbeidsforholdene i UDA. Ikke noen gang før i løpet av de siste fem årene hadde ansatte i hennes administrasjon fått et tilsvarende lønnsløft

utenom et oppgjør. Åtte måneder ut i året var allerede omfanget av administrative lønnsvedtak Søgngen personlig hadde godkjent fire ganger så store som hele året før.

Tipset kom fra en kilde jeg allerede hadde fått et tillitsforhold til på bakgrunn av det jeg hadde skrevet før sommeren, og gikk ut på at «det gis lønnstildeling som ansatte og tillitsvalgte oppfattet som smøring». Jeg fant tipset svært interessant, ikke minst på bakgrunn av at dette tok for seg et kjernepunkt i varselet mot Søgngen fra 2014 der det ble hevdet at direktøren «bruker påskjønnelse gjennom lønnsplåslag som et middel for å belønne lojalitet». Utfordringen ble å få det dokumentert.

Da jeg tok kontakt med etatens kommunikasjonsavdeling 17. oktober, ba jeg om tall for administrativ lønnsplåsering tilbake til 2014. Drøyt fire arbeidsdager senere, den 22. oktober, fikk jeg utfyllende svar på det meste, med unntak av hvor mange personer som hadde fått endret sin lønnsplåsering gjennom administrativt vedtak i UDA per medio oktober 2018. Jeg presiserte mitt ønske en drøy time senere.

Kommunikasjonsrådgiver Liv Dalen Tennøe svarte neste formiddag, 23. oktober: «Når det gjelder administrative lønnsplåseringer i UDA 2018: Denne sammenstillingen har vi ikke, den må gjøres manuelt, vil ta lang tid og kan med andre ord ikke gjøres med enkle fremgangsmåter, jfr. Offentleglova § 9.»

Jeg svarer: «Da kommer vel de andre årene ganske raskt...» Til det skriver Dalen Tennøe: «Hvis du ber om innsyn i dette, vil den bli behandlet i tråd med regler for innsyn. Det kan ta lang tid å få svar.»

Jeg skriver: «Da ber jeg herved om innsyn uten ugrunnet opphold.»

Og videre: «Dette er jo informasjon som står i ordinære lønnslistene der dere bare kan fjerne navn og la lønnstrinn og endring stå. Så manuelt er det vel ikke i Oslo kommune håper jeg. Det er jo dessuten slik at fagforeningene i etaten skal informeres om slike administrative vedtak, blant annet i MBU, også det borger vel for at dette er informasjon som ikke er så vanskelig å finne fram til. Videre skal det gjøres vedtak ved administrativ lønnsplåsering som Søgngen må godkjenne. Går ut fra at hun selv ønsker å ha oversikt over hva hun har godkjent. Ber på denne bakgrunn om å få utlevert etterspurt informasjon.»

Dalen Tennøe svarer: «Jeg har videresendt innsynsbegjæringen din og den blir behandlet på vanlig måte.»

Jeg skriver videre: «Dette er jo informasjon dere også har klar i forkant av årets lokaloppgjør, vil jeg formode.»

Denne ble ikke besvart.

Med henvisning til at etatssjef Astrid Søgngen ifølge kommunens «Økonomireglement for 2018 – videredelegering av fullmakter...», har personlig myndighet til å gjøre administrativ lønnsfastsettelse og at denne myndigheten ikke kan videredelegeres uten etter ved søknad til byråd for finans (...), ba jeg deretter om at Astrid Søgngen personlig besvarte tre skriftlig stilte spørsmål fra meg. Forespørselen ble også sendt direkte til Astrid Søgngens epost.

Samme ettermiddag svarer kommunikasjonsrådgiver Liv Dalen Tennøe: «Etatsdirektøren gjør administrative lønnsfastsettelse. Det er HR-avdelingen som saksbehandler søknader om administrative lønnsvedtak. Derfor svarer HR-direktør Anne Ferignac på spørsmålene dine. Vi ber om sitatsjekk hvis du kutter i svarene.»

Torsdag 25. oktober ble saken publisert på papir og nett. Ved hjelp av to andre kilder, en innenfor og en utenfor etaten, var det mulig for meg å få tak i og få bekreftet autenticiteten av etatens egen lønnsstatistikk fra perioden jeg var på jakt etter – uten etatens hjelp. Den viste altså at 27 av medarbeiderne i Søgns administrasjon var tilgodesett med 52 ekstra lønnstrinn med virkning fra 1. september.

Det var for øvrig også betryggende å se at etatens tall for vårhalvåret harmonerte med tallene jeg hadde fått for samme periode av min andre kilde før saken ble publisert.

Fredag 26. oktober kl. 14.30, ni dager etter min opprinnelige henvendelse og dagen etter at saken hadde stått på trykk, mottok jeg svar på min innsynsbegjæring av 17. oktober fra Utdanningsetaten. I en minitabell oppgis tall for administrative lønnsvedtak i UDA 2014-2018. For fjoråret fortsatt bare fullstendig for vårhalvåret. For høsten fram til medio oktober var kun tallet 14 for fagavdelingen EFT kompetanse tatt med. Riktignok hadde jeg også spurt spesifikt om dette. Men det fremstod likevel som ganske underlig at etaten valgte å besvare mitt spørsmål med et ufullstendig tall som var halvparten så høyt som de 27 vedtakene jeg hadde fått bekreftet at var riktig på annet hold.

5. SKITTENTØYVASK OG PWC-RAPPORT

I september brygget det nok en gang opp til mediestorm rundt den åpne konflikten mellom politisk ledelse og ledelsen i Utdanningsetaten. Flere av Dagsavisens saker var avgjørende for sakens retning og utfall.

Onsdag 12. september slo Aftenposten opp det første varselet mot Inga Marte Thorkildsen fra flere direktører; «Kritiseres skarpt av ledere i egen etat». Dagen etter har Dagsavisen saken om at Søgns allerede er på vei ut. Fredag 14. september avslører Dagsavisen sakens tidslinje: «Torsdag: Søgns får beskjed om å slutte. Fredag: Massivt varsel mot Thorkildsen.» Saken vår sådde tvil om varselet med de alvorlige beskyldningene mot Thorkildsen var reelt, eller om dette dreide seg om lojale direktører som for enhver pris ville forsvare sin etatssjef som nettopp hadde fått vite at hun mistet jobben.

Den 28. september kommer en ny dreining i saken. Dagsavisen avslører at Thorkildsens forgjenger, tidligere skolebyråd Tone Tellevik Dahl, ble truet med et varsel fra etatsledelsens side. Det var etter alt å dømme altså ikke første gang toppene i etaten var villig til å ta kraftige virkemidler i bruk for å ytre sin misnøye med en byråd som handlet i strid med det

de meste var best for Osloskolen. Ifølge 2014-varselet gikk etatssjef Astrid Søgner i spissen for rå maktbruk når situasjonen krevde det.

Påstandene i Dagsavisens sak ble benektet av Søgners håndplukkede spesialkonsulent, Bente Fredheim. To uavhengige og svært troverdige kilder bekreftet imidlertid det motsatte overfor meg. Uten svært gode kilder etter mange år som skolejournalist, ville denne saken ikke vært mulig å få tilstrekkelig godt bekreftet til å kunne trykkes. Det gikk flere uker fra jeg fikk høre om saken første gang til den var bekreftet godt nok til å kunne trykkes. Varselet mot sittende byråd Thorkildsen ble en katalysator for at det til slutt var mulig å skrive saken.

Dagsavisen avslørte at en av Søgners nære medarbeidere truet med å varsle mot daværende skolebyråd Tone Tellevik Dahl høsten 2017. Det indikerte at bruken av varsel mot politisk ledelse kunne ha vært brukt som et maktmiddel som en del av maktkampen mellom etat og byråd.

Som en direkte følge av Dagsavisens avsløringer i juni 2018, besluttet byråd Inga Marthe Thorkildsen at arbeidsforholdene i etaten skulle kartlegges av eksterne. Rapportens innhold ble lagt fram av PWC mandag 7. januar 2019. Rapporten bekrefter de alvorlige påstandene mot toppledelsen i Utdanningsetaten i Oslo kommune.

I tillegg til beskrivelsene av arbeidsforholdene i etaten og en kritikkverdig ledelseskultur, er rapporten interessant av minst to grunner:

For det første: Flere beskrivelser av arbeidsmiljøet i etaten, slik det fram til i høst er blitt beskrevet av mange ansatte, bekrefter påstandene i varselet fra 2014.

I 2014-varselet brukes ord og beskrivelser som; «uforutsigbart», «mistillit», «detaljstyring», «stort behov for å kontrollere», «autoritær», «engstelse», «positive tilbakemeldinger lyser med sitt fravær», «overstyrer alt og alle», «generell mistillit og skepsis», «bagatelliserer innspill», «arbeidsmiljø som bærer preg av frykt».

I PWC-rapporten står det å lese om: «lite handlingsrom», «manglende tillit», «mange ansatte opplever stor grad av kontroll, i betydningen å bli kontrollert», «opplevelse av å bli detaljstyrt», «instruks ovenfra», «redd for å mislykkes», «negative konsekvenser», «liten grad av tillitsbasert ledelse», «lite anerkjennelse, «manglende åpenhet», «svak ytringskultur» og «elementer av frykt».

Bildet som tegnes stemmer skremmende godt med det en av direktørene bak varselet fortalte meg i juni; «Jeg får historier om medarbeidere som vegrer seg for å gå i møte for å orientere om oppgaver de jobber med. Det fordeles skyld. Jeg får bekreftet at arbeidsmiljøet ikke er bedret.»

Flere andre kilder bekreftet at kritikkverdige forhold ved måten etaten ble styrt på, stod ved lag.

For det andre: PWC beskriver hvordan de opplevde en «merkbar skepsis» der det var «betydelig motstand i deler av UDA-ledelsen» til gjennomføringen av prosjektet. Videre heter det; «En del ansatte tok også kontakt med PWC og ga uttrykk for frykt for represalier ved å stille til intervju». «Enkelte ønsket eksempelvis gjennomføring av intervju utenfor

arbeidstid, hos PWC, brukte privat e-postadresse i kommunikasjon med PWC osv.» Beskrivelsene av etatens motstand mot undersøkelsen samsvarer med det jeg har erfart som journalist i min kontakt med ansatte i Utdanningsetaten og lærere og tillitsvalgte ute på skolene.

Vår avsløring av opplevd frykt og kritikkverdige arbeidsforhold ble med andre ord bekreftet gjennom PWCs uavhengige granskning høsten 2018.

6. VESENTLIGHET

Dagsavisen har for første gang dokumentert kritikkverdige arbeidsforhold og ledelse internt i Norges største kommunale etat. Det er flere eksempler på at Dagsavisens saker i denne artikkelserien ga saken og tema en ny og viktig dreining i den offentlige debatten, og ikke minst i andre mediers dekning av den. Jeg vil særlig trekke fram to eksempler:

Eksempel 1:

Onsdag 12. september publiserte Aftenposten oppslaget om det alvorlige varselet mot skolebyråd Inga Marte Thorkildsen skrevet av flere ledere i etaten: «Varslere om Oslos skolebyråds oppførsel: «Skremmende» «Nedverdiggende» «Ydmykende»»

- Torsdag 13. september kunne Dagsavisen som første medium fortelle: «Rå maktkamp i Oslo skolen: Søgneren trolig allerede på vei ut».
- Neste dag, fredag 14. september hadde Dagsavisen og Aftenposten to ganske ulike saker. Mens Aftenposten hadde saken om byråd Thorkildsen: «Jeg vurderer overhode ikke min stilling», avslørte Dagsavisen at varselet mot Thorkildsen ble sendt til det anonyme varslingsmottaket i kommunen bare timer etter at Søgneren fikk endelig beskjed av byrådsleder Raymond Johansen om at hun ikke lenger var ønsket som etatssjef. Dette kom fram i en artikkel om sakens tidslinje: «Torsdag: Søgneren får beskjed om å slutte. Fredag: Massivt varsel mot Thorkildsen».

Dermed var det sådd betydelig tvil om hvorvidt innholdet i varselet mot Thorkildsen var reelt, eller om det var et mottrekk fra Astrid Søgnerens lojale støttespillere i ledergruppa. Dette bidro til å dreie og nyansere den videre debatten og dekningen av saken.

Eksempel 2:

I kjølvannet av varselet mot byråd Inga Marte Thorkildsen, skrev en rekke riksmedier saker som omhandlet hennes tidligere arbeidsgiver Forandringsfabrikken (FF). Årsaken var at det i

varslet mot henne ble fremsatt påstander om at hun hadde pålagt Utdanningsetaten å kjøpe tjenester fra FF i strid med reglene for offentlige anskaffelser.

Ifølge mediesøkertjenesten Retriever ble det skrevet 29 artikler som omhandlet påstandene i varslet om Forandringsfabrikken frem til Dagsavisen den 4. oktober 2018, avdekket det faktiske hendelsesforløpet i saken.

Det viste seg at det var etatens egne direktører, og ikke Thorkildsen, som i flere måneder hadde presset på for å få til en avtale med FF. Den alvorlige påstanden i varselet ble dermed langt på vei avkreftet og betydelig svekket i offentligheten.

7. AVSLUTNING

Arbeidet med å avdekke de kritikkverdige arbeidsforholdene for mange i Utdanningsadministrasjonens totale stab på nærmere 300 ansatte, samt en ledelseskultur på toppnivå i Osloskolen som har skapt frykt for å mislykkes, frykt for represalier og en opplevelse av å bli kontrollert, har på mange måter vært en ganske ensom reise. Ikke bare har jeg vært eneste journalist i redaksjonen som har jobbet med disse sakene, det har til tider også kjentes som en kamp mot vindmøller. Både i denne saken og sakene om vold og trusler i Osloskolen i 2017, var opplevelsen av å bli motarbeidet betydelig. Derfor har det vært avgjørende å ha redaksjonsledelsen og avisens ansvarlige redaktør i ryggen.

Jeg har også mottatt en rekke mailer, telefoner og sms-er der folk takker for jobben jeg gjør eller kommer med tips og innspill som har bidratt til å drive saken videre framover.

Mange har ønsket å dele egne erfaringer fra Osloskolen med meg. Selv om de ikke har våget å stå fram, har de fremhevet at jeg må «stå på videre» og understreket at dette arbeidet er viktig. For egen del har arbeidet med saken nok en gang vist meg hvor viktig det er ikke å gi seg uansett om man møter motstand og kritikk – aldri.

Saken har også vakt debatt og engasjement hos våre lesere. Det slående med saken har vært mengden leserinnlegg den har generert. Første halvår i 2018 var dette temaet dominerende blant debattinnleggene vi mottok. Det på tross av mye annet også dominerte nyhetsbildet.

Vedlagt i eget dokument:

1. Liste over alle saker med nettlenger.
2. PDFer som viser publisering på papir.